

บทที่ 2

ทบทวนการศึกษาที่ผ่านมาในอดีต

การทบทวนองค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั้น จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการทบทวนทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และในส่วนที่สองจะเป็นการทบทวนผลงานที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ในอดีตที่ผ่านมา

ทฤษฎีบทเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ในอดีตมีความพยายามใช้ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการเกิดขึ้นของการค้าระหว่างประเทศและมีสมมติฐานว่าองค์กรธุรกิจพอใจในระบบการค้าเสรี การแข่งขันที่สมบูรณ์ มีความแน่นอน มีต้นทุนในการได้มาซึ่งข่าวสารข้อมูลที่ต่ำ และปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาล โดยมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

- ผู้ส่งออกในประเทศ ก ขายสินค้าหรือบริการไปให้ผู้ส่งออกที่ไม่เกี่ยวข้องกันในประเทศ ข
- บริษัทในประเทศ ก มีความชำนาญในการผลิตสินค้าซึ่งสามารถผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตของประเทศ ก ทั้งที่ดิน แรงงาน พลัง และเทคโนโลยี ในทำนองเดียวกัน ประเทศ ข มีความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตของประเทศ ข ดังนั้นเมื่อรวมผลผลิตทั้งสองประเทศแล้วจึงก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด
- เนื่องจากไม่สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตจากประเทศ ก ไปยังประเทศ ข ได้อย่างอิสระ ดังนั้นการค้าระหว่างประเทศจึงทำให้ความชำนาญในการผลิตสินค้าของแต่ละประเทศเกิดประโยชน์
- ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจะแบ่งให้แก่ฝ่ายต่างๆ โดยขึ้นอยู่กับ เงื่อนไขทางการค้า Terms of trade ซึ่งเป็นอัตราส่วนของปริมาณสินค้าที่ถูกซื้อขาย โดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีประเทศใดสูญเสียผลประโยชน์เมื่อเทียบกับก่อนเกิดการค้าระหว่างประเทศ โดยทั้งสองประเทศจะได้รับผลประโยชน์ที่มากขึ้น ถึงแม้ว่าจะได้รับในสัดส่วนที่ไม่เท่ากันก็ตาม

ในปัจจุบัน การค้าระหว่างประเทศมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ทฤษฎี Comparative advantage จึงมีข้อจำกัดในการอธิบายเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- ประเทศต่างๆ มีความชำนาญในการผลิตสินค้าไม่เพียงแต่เฉพาะสินค้าที่สามารถผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยปัจจัยการผลิตของประเทศนั้นๆ นอกจากนี้รัฐบาลยังเข้าแทรกแซงเพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น เพื่อให้มีการจ้างงานสูงสุด เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และการปกป้องภาคเกษตรกรรม การแทรกแซงของรัฐบาลสามารถทำได้ผ่านมาตรการทางภาษี โควต้า และข้อจำกัดที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษีอื่นๆ
- ปัจจัยการผลิต เช่น ทุนและเทคโนโลยี สามารถถูกเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้โดยตรงอย่างง่ายดายแทนที่จะเคลื่อนย้ายโดยทางอ้อมผ่านการค้าขายสินค้าหรือบริการ
- ปัจจัยการผลิตสมัยใหม่รูปแบบซับซ้อนขึ้นและมีจำนวนมากกว่าในสมัยอดีตมาก ปัจจัยในการพิจารณาเลือกทำเลที่ตั้งโรงงานจะรวมถึง ทักษะการบริหาร และความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น โครงสร้างทางกฎหมายที่ใช้ตัดสินกรณีเกิดข้อพิพาท ความสามารถในการวิจัยและพัฒนา ระดับการศึกษาของแรงงาน พลังงาน อุปสงค์ในสินค้า Brand-name แหล่งวัตถุดิบที่มีอยู่ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ความแตกต่างทางภาษี โครงสร้างพื้นฐานที่รองรับ เช่น ถนน ท่าเรือ โครงสร้างระบบโทรคมนาคม
- ถึงแม้ว่าเงื่อนไขทางการค้าจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทาน แต่กระบวนการในการกำหนดเงื่อนไขจะแตกต่างจากทฤษฎี โดยจะถูกกำหนดจากการตั้งราคาในตลาดผู้ประกอบการน้อยราย
- Comparative advantage เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาเนื่องจากประเทศที่ด้อยพัฒนาปรับตัวพัฒนาขึ้นและตระหนักถึงโอกาสและความสามารถที่แฝงอยู่ของตนเอง
- ทฤษฎี Comparative advantage ไม่สามารถอธิบายปัญหาอื่นๆได้ เช่น ผลกระทบจากความไม่แน่นอน และต้นทุนของข่าวสารข้อมูล บทบาทของสินค้าที่แตกต่างในตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ และการประหยัดจากขนาด

ในปัจจุบันมีความพยายามที่จะหาทฤษฎีที่จะมาอธิบายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หนึ่งในทฤษฎีเหล่านั้น คือ ทฤษฎีความไม่สมบูรณ์ของตลาด (Market Imperfections) ซึ่งอธิบายว่าบริษัทข้ามชาติพยายามที่จะหาประโยชน์จากความไม่สมบูรณ์ในตลาดระหว่างประเทศในด้าน สินค้า ปัจจัยการผลิตสินค้า และสินทรัพย์ทางการเงิน ความไม่สมบูรณ์ของตลาดในด้านสินค้านำไปให้เกิดโอกาสสำหรับบริษัทข้ามชาติ บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่

สามารถหาประโยชน์จากปัจจัยการแข่งขันที่แข็งแกร่งกว่าคู่แข่งในท้องถิ่น เช่น การประหยัดจากขนาด ความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดการและเทคโนโลยี ความแตกต่างของสินค้า และความแข็งแกร่งทางการเงิน ซึ่งตามความจริงแล้วบริษัทข้ามชาติจะประสบความสำเร็จสูงในตลาดที่มีผู้แข่งขันน้อยรายในระดับนานาชาติ ซึ่งปัจจัยต่างๆดังกล่าวข้างต้นเป็นปัจจัยที่สำคัญ นอกจากนี้บริษัทข้ามชาติยังได้เปรียบจากเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศของตนเอง

สาเหตุที่บริษัทเลือกที่จะเป็นบริษัทข้ามชาติ

- ผู้แสวงหาตลาด ทำการผลิตในตลาดต่างประเทศเพื่อตอบสนองต่ออุปสงค์ในประเทศนั้นๆ หรือส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่นบริษัทรถยนต์จากประเทศญี่ปุ่นเข้ามาตั้งโรงงานผลิตในประเทศไทย เพื่อผลิตสินค้าสำหรับขายในประเทศไทยหรือส่งออกขายยังต่างประเทศ
- ผู้แสวงหาวัตถุดิบ พยายามค้นหาวัตถุดิบเพื่อส่งออกหรือใช้ในการผลิตและขายในประเทศที่ค้นพบวัตถุดิบนั้นๆ บริษัทในอุตสาหกรรมน้ำมัน เหมืองแร่ ฟาร์ม และป่าไม้จัดอยู่ในประเภทนี้
- ผู้แสวงหาประสิทธิภาพในการผลิต ทำการผลิตในประเทศที่ปัจจัยการผลิตอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยมีราคาถูกกว่าที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับความสามารถในการผลิต เช่น ปัจจัยแรงงานในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ใน ไต้หวัน มาเลเซีย และเม็กซิโก เป็นต้น
- ผู้แสวงหาความรู้ ดำเนินธุรกิจในด้านประเทศที่สามารถเข้าถึงความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีหรือการจัดการ เช่น บริษัทจากเยอรมันนี เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่นซื้อกิจการบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ที่ตั้งอยู่ในสหรัฐอเมริกาเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีของบริษัทเหล่านั้น
- ผู้แสวงหาความมั่นคงทางการเมือง จะจัดตั้งการดำเนินธุรกิจใหม่ในประเทศที่ไม่น่าจะเกิดการยึดหรือแทรกแซงธุรกิจเอกชนโดยภาครัฐบาล เช่น บริษัทจากฮ่องกงลงทุนในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และออสเตรเลีย ก่อนการล่มสลายของกองทุนในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และออสเตรเลีย ก่อนการล่มสลายของกองทุนในญี่ปุ่นปี 1997

นอกจากนี้ได้มีการนำทฤษฎีวิวัจจักรของผลผลิต (Product Life Cycle Theory) มาใช้อธิบายการเกิดขึ้นของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยกล่าวถึง กระบวนการของประเทศที่มีความก้าวหน้าในการผลิตสินค้าได้ทำการผลิตและส่งออกสินค้าใหม่ที่มีลักษณะพิเศษไปยังประเทศอื่นๆ แต่ในที่สุดจะสูญเสียส่วนแบ่งตลาดในตลาดส่งออกเนื่องจากประเทศอื่นสามารถ

ผลิตสินค้าเลียนแบบสินค้านั้นๆได้และกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้านั้นแทน ในช่วงแรกของการพัฒนาสินค้าใหม่ การผลิตจะเกิดขึ้นอยู่ในประเทศผู้ผลิตนั้นๆ (Home Country) โดยในทฤษฎีของ Vernon กล่าวถึงตลาดของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากในช่วงเวลานั้นประเทศสหรัฐอเมริกา มีเศรษฐกิจที่เติบโตกว่าประเทศอื่นๆในโลก ทำให้ผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกามีกำลังซื้อ มากกว่า นอกจากนี้ยังสามารถส่งออกสินค้าใหม่ไปขายยังตลาดต่างประเทศได้หากมีกำลังการผลิตที่เพียงพอ ในเวลาต่อมา สินค้าเริ่มเข้าสู่วงจรชีวิตในภาวะอิ่มตัวในตลาดในประเทศ เนื่องจากเริ่มมีการแข่งขันจากผู้ผลิตรายอื่นในต่างประเทศ ดังนั้นผู้ผลิตจึงพยายามย้ายการผลิตไปยังประเทศอื่นที่มีต้นทุนต่ำกว่า

ทฤษฎีที่นิยมนำมาใช้อธิบายถึงการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศในปัจจุบัน คือ ทฤษฎี OLI Paradigm ซึ่งอธิบายว่าเหตุใดบริษัทข้ามชาติจึงเลือกที่จะลงทุนโดยตรงในต่างประเทศแทนที่จะตอบสนองต่อตลาดต่างประเทศผ่านทางเลือกอื่นๆเช่น การให้สิทธิในการผลิต บริษัทร่วมทุน พันธมิตรทางธุรกิจและการส่งออก เป็นต้น

ทฤษฎี OLI Paradigm กล่าวไว้ว่า สิ่งแรกคือบริษัทต้องมีความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดของประเทศตนเองก่อน นั่นคือ “O” หรือ การเป็นเจ้าของสิ่งที่เฉพาะเจาะจง Owner-specific ซึ่งสามารถโอนย้ายไปยังต่างประเทศได้ ถ้าบริษัทต้องการจะประสบความสำเร็จในการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ สองคือบริษัทต้องรู้สึกสนใจในลักษณะเฉพาะของตลาดต่างประเทศ คือ “L” หรือ ทำเลที่ตั้งที่เฉพาะเจาะจง Location-specific ซึ่งบริษัทสามารถใช้ประโยชน์จากความสามารถในการแข่งขันของตนเองในตลาดนั้นได้ และสามคือบริษัทจะรักษาสถานะในการแข่งขันของตนเองโดยการพยายามควบคุม value chain ทั้งกระบวนการของตนเอง “I” หรือ กระบวนการเรียนรู้ภายใน Internalization ความพยายามนี้เองที่ผลักดันให้บริษัทเลือกที่จะลงทุนโดยตรงในประเทศเองแทนที่จะเลือกการให้สิทธิในการผลิต หรือ การ outsourcing

“O” หมายถึง ความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสิ่งที่เฉพาะเจาะจง บริษัทต้องมีความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดในประเทศของตน ความได้เปรียบในการแข่งขันนี้ต้องเป็นสิ่งเฉพาะเจาะจงของบริษัท ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่ายๆ และอยู่ในรูปแบบที่สามารถโอนย้ายไปบริษัทสาขาในต่างประเทศได้

“L” หมายถึง ความได้เปรียบในการทำเลที่ตั้งที่เฉพาะเจาะจง ความได้เปรียบเหล่านี้โดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของตลาดหรือ comparative advantages ที่แท้จริง ซึ่งดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไปยังทำเลที่ตั้งนั้นๆ ความได้เปรียบเหล่านี้รวมถึง แรงงานที่มี

ค่าแรงต่ำแต่ประสิทธิภาพในการผลิตสูง แหล่งวัตถุดิบที่มีหนึ่งเดียว ตลาดในประเทศที่มีขนาดใหญ่ หรือความเป็นเลิศทางด้านเทคโนโลยี

“1” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ภายใน ซึ่งตามทฤษฎีนี้ ส่วนสำคัญที่จะรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันของบริษัทคือการครองครองข้อมูลข่าวสารและควบคุมทรัพยากรบุคคลที่สามารถสร้างข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ด้วยความเชี่ยวชาญในการวิจัยและพัฒนา

บททวนการศึกษาที่ผ่านมาในอดีต

การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อ FDI นั้นได้มีผู้ทำการศึกษาไว้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีศึกษาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มานะ เลิศสกุลบรรลือ (2539) ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย โดยได้แยกศึกษาเป็น 4 ประเทศผู้ลงทุนหลัก ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฮองกง และสิงคโปร์ ในการวิเคราะห์ใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดเป็นตัวทดสอบความมีนัยสำคัญ ทิศทาง และขนาดของปัจจัยแต่ละชนิดที่มีผลต่อ FDI โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี 2516 ถึง 2537 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนด FDI จากญี่ปุ่นในประเทศไทยได้แก่ ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศต่อหัว ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับของการเปิดประเทศ ราคาโดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น เหตุการณ์เกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของค่าเงินเยน ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ปัจจัยที่กำหนด FDI จากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยได้แก่ ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศต่อหัว และค่าจ้างแรงงาน ในกรณีของประเทศฮองกงพบว่า ปัจจัยที่กำหนด FDI จากฮองกงในประเทศไทยได้แก่ ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศต่อหัว ค่าจ้างแรงงาน และสาธารณูปโภค ส่วนในกรณีของประเทศสิงคโปร์พบว่า ปัจจัยที่กำหนด FDI จากสิงคโปร์ในประเทศไทยได้แก่ ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศต่อหัว ค่าจ้างแรงงาน และสาธารณูปโภค

Sun, Tong and Yu (2002) ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ FDI ของจีน โดยใช้ข้อมูลประเภท Panel Data ซึ่งเก็บข้อมูลจาก 30 จังหวัดในประเทศจีน ตั้งแต่ปี 1986 ถึง 1998 มาวิเคราะห์โดยทำการสร้าง Regression Model ระหว่างตัวแปรต้นซึ่งแทนปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อ FDI ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังแสดงในตารางที่ 2.1 กับตัวแปรตามคือ FDI ผลสรุปจากการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 2.1

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ FDI จากรายงานการศึกษาของ Sun, Tong and Yu

Determinant	Proxy
Market demand & Market size	GDP
Agglomeration: Infrastructure	Railway per km ²
Agglomeration: Degree of industrialization	Domestic investment per worker
Agglomeration: Level of foreign investment	Cumulative FDI / Cumulative domestic investment
Labor Quality	Number of research engineers, scientists and technicians as a percent of the total employees
Labor Cost	Average wage
Degree of Openness	Total trade amount import / GDP
Country risk	Risk ranking by political risk services
FDI substitutes	Foreign portfolio investment

- ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ FDI เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา โดยค่าจ้าง (Wage) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ FDI ในช่วงก่อนปี 1991 แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบในช่วงเวลาหลังจากนั้น
- GDP ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้แทนปัจจัยขนาดของตลาด (Market Size) ไม่มีความสัมพันธ์ต่อ FDI ก่อนหน้าปี 1991 แต่หลังจากปีดังกล่าว GDP กลับมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อ FDI
- คุณภาพของแรงงาน (Labor Quality) และโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ FDI โดยคุณภาพแรงงานที่สูงขึ้น และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานจะเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เช่นเดียวกันกับระดับของการเปิดเสรีทางการลงทุน (Degree of Openness) ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะส่งผลบวกต่อการดึงดูด FDI ให้เข้ามาในประเทศ

- การศึกษายังพบว่าปัจจัยของระดับการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งใช้ข้อมูลปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสะสม (Cumulative FDI) ต่อปริมาณการลงทุนภายในประเทศสะสม (Cumulative domestic investment) เป็นตัวแทนของปัจจัย ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อ FDI ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัจจัยทางการแข่งขันที่ส่งผลในด้านลบต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ในบทความสรุปผลการศึกษาของ Sun, Tong and Yu ได้กล่าวถึงข้อจำกัดจากการศึกษา และเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคตไว้ว่า การศึกษาในครั้งต่อไปควรคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละประเภทของอุตสาหกรรม (Type of industries) ซึ่งปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเมื่อจำแนกออกตามแต่ละประเภทอุตสาหกรรม อาจมีปัจจัยที่มีความสำคัญแตกต่างกัน

Wint and Williams (2002) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อ FDI ในประเทศกำลังพัฒนา (Developing country) โดยศึกษาข้อมูลของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจำนวน 36 ประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามการจัดประเภทของ The World Bank ได้ดังนี้ 1. กลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ (Low income countries) 2. กลุ่มประเทศที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (Lower middle income countries) 3. กลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางถึงค่อนข้างสูง (Upper middle income countries) จากทวีปแอฟริกา เอเชียและแปซิฟิก ละตินอเมริกา และแคริบเบียน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อหัวประชากร (Per capita FDI) และตัวแปรอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ บัญชีเดินสะพัด (Current Account) รายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร (GNP per capita) อัตราการเติบโตของรายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร (Per capita GNP growth) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคาร (Bank lending rate) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรวัยผู้ใหญ่ (Adult literacy rates) และตัวแปรสำหรับการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ (Promotion variables) ผลการศึกษาพบว่ามีเพียง รายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร เท่านั้นที่ส่งผลในด้านบวกต่อ FDI อย่างมีนัยสำคัญ

Binh, N. and J. Haughton (2002) นำเสนอบทความที่มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาถึงประโยชน์ของการทำข้อตกลงทวิภาคี (Bilateral Trade agreement, BTA) กับประเทศสหรัฐอเมริกา และการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ที่มีต่อการดึงดูดปริมาณการไหล

เข้าของ FDI การวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลระหว่างปี 1990 ถึง 1999 จาก 16 ประเทศในอาเซียน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ การเปิดเสรีของประเทศ (Openness) ขนาดของตลาด (Market size) อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange rate) การออมภายในประเทศ (Domestic Savings) และวินัยทางการคลัง (Macroeconomic discipline) กับตัวแปรตาม ได้แก่ FDI ข้อมูลที่ใช้เป็นตัวแทนของตัวแปรต่างๆ ดังกล่าว แสดงในตารางที่ 2.2 ผลการศึกษาพบว่า

- การเปิดเสรีของประเทศมีผลกระทบในแง่บวกต่อ FDI เช่นเดียวกับปัจจัยในส่วนของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับ FDI ในลักษณะที่ หากอัตราแลกเปลี่ยนมีมูลค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (Undervalued exchange rate) จะส่งผลในแง่บวกทำให้การไหลเข้าของ FDI นั้นสูงขึ้น
- วินัยทางการคลังของรัฐบาลจะส่งผลลบต่อการตัดสินใจของนักลงทุนหากการใช้งบประมาณของภาครัฐเป็นงบประมาณที่ขาดดุลเกินกว่า 2% ของ GDP
- ประเทศที่มีการออมภายในประเทศสูงจะส่งผลบวกต่อ FDI มากกว่าประเทศที่มีการออมภายในประเทศต่ำ
- ผลจากการทำ BTA และการเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้ FDI เพิ่มขึ้นประมาณ 30%

ตารางที่ 2.2

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การ FDI จากการศึกษาของ Binh, N. and J. Haughton

Variable	Proxy
FDI	Real FDI/capita
Openness	Exports/GDP WTO membership (Dummy Variable, Yes = 1) Normal trade relations ("MFN") status with the United States
Market size	Real GDP/capita
Exchange rate	Real effective exchange rate
Domestic Savings	(GDP – total consumption)/GDP
Macroeconomic discipline	Budget surplus/GDP

อุบลรัตน์ จันทพงษ์ (2548) ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง FDI กับตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคในกรณีของประเทศไทย โดยอาศัยเครื่องมือทางเศรษฐมิติ Granger causality test ทดสอบข้อมูลเป็นรายไตรมาสระหว่างปี 2536 ถึง ไตรมาส 2 ปี 2547 ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GDP) การลงทุนภาคเอกชน (Private investment) และความต้องการในประเทศ (Domestic demand) ส่งผลต่อการไหลเข้าของ FDI ในขณะที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง การส่งออก และอัตราเงินเฟ้อกับ FDI

Ho (2004) นำเสนอบทความที่เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ FDI ของประเทศจีน ในระดับเซกเตอร์ (Sectoral Level) โดยใช้ข้อมูล FDI ที่จำแนกออกเป็น 10 เซกเตอร์ ดังตารางที่ 2.3 ในช่วงระหว่างปี 1997 ถึง 2002 โดยการสร้าง Regression Model เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล FDI ดังกล่าวกับตัวแปรต้นซึ่งเป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อ FDI อันได้แก่ 1) ขนาดของตลาด (Market size) ใช้ข้อมูล GDP เป็นตัวแทน 2) ต้นทุนค่าแรง (Labor Cost) ใช้ข้อมูลค่าแรงเฉลี่ย (Average wage rate) เป็นตัวแทน 3) นวัตกรรม (Level of innovation) โดยใช้ข้อมูลระดับการลงทุนทางด้านนวัตกรรมต่อ GDP รวมเป็นตัวแทน 4) ระดับการเข้าถือครองจากภาครัฐ (State Ownership) โดยใช้การวัดจากจำนวนพนักงานใน State Ownership Enterprise ต่อจำนวนพนักงานทั้งหมด เป็นตัวแทน ผลการศึกษารูปว่า

- ขนาดของตลาดมีความสัมพันธ์เป็นบวกต่อ FDI โดยขนาดตลาดที่ใหญ่จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ
- ต้นทุนค่าแรงและระดับความเป็นเจ้าของจากภาครัฐ มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับ FDI โดยสะท้อนให้เห็นว่าค่าแรงที่สูงขึ้นและระดับความเป็นเจ้าของธุรกิจของภาครัฐจะส่งผลให้ FDI ที่เข้าสู่ประเทศลดน้อยลง
- การศึกษายังพบว่าปัจจัยทางด้านนวัตกรรมมีผลต่อปริมาณ FDI ในระดับประเทศ แต่จะไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเมื่อมองในระดับภูมิภาคหรือมองเป็นจังหวัด

ตารางที่ 2.3

การจัดแบ่ง Sector ของ FDI ในการศึกษาของ Ho (2004)

Sector 1	farming, forestry, animal, husbandry and fishery
Sector 2	mining, quarrying and manufacturing
Sector 3	production and supply electric power, gas and water
Sector 4	construction, geological prospecting and water conservancy
Sector 5	transport & storage, post and telecommunication services
Sector 6	wholesale & retail trade and catering services
Sector 7	banking, insurance and real estate
Sector 8	social services
Sector 9	health care, sports, social welfare, education, arts, film, scientific research and polytechnic services
Sector 10	other industries

Nonnemberg and Mendonça (2004) ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อ FDI ในประเทศกำลังพัฒนา (Developing Country) โดยใช้ข้อมูลประเภท Panel Data เก็บข้อมูลจากประเทศกำลังพัฒนาจำนวน 38 ประเทศในช่วงปี 1975 ถึง 2000 ผลการศึกษาพบว่า GDP และอัตราการเพิ่มของ GDP ในปีก่อนหน้า ส่งผลในด้านบวกต่อ FDI เช่นเดียวกันกับปัจจัยระดับการศึกษาของแรงงาน (Level of schooling) ระดับของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ (Economy's degree of openness) และการเติบโตของตลาดทุน (Capital market growth) ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อ (Rate of inflation) ส่งผลทางด้านลบต่อ FDI

Liu (2006) นำเสนอผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มทางการค้า (Regional Trade Agreement, RTA) ที่มีต่อปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาสู่จีน โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี 1986 ถึง 2004 ตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วย GDP, อัตราการเติบโตของ GDP ประชากรของประเทศ ระยะทางระหว่างประเทศที่เป็นต้นทางของเงินทุน (Home Country) มายังจีน, ค่าแรง, ตัวเลขการส่งออกจากประเทศ Home ที่เข้ามาในจีน, อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ, การสะสมทุนถาวรเบื้องต้น (Gross fixed capital formation),

ค่าธรรมเนียมเฉลี่ย (Average tariff rate), ระดับการเปิดเสรีของประเทศ (Degree of openness) และตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ที่ใช้แสดงถึงการเป็นสมาชิกกลุ่มการค้าของประเทศต้นทางของแหล่งเงินทุน ผลการศึกษาพบว่า

- ตัวเลขการส่งออกจากประเทศ Home มายังจีน ส่งผลกระทบต่อ FDI การส่งสินค้าออกจากประเทศต้นทางของแหล่งเงินทุนมายังจีนยิ่งมาก ก็จะทำให้ FDI จากประเทศดังกล่าวยิ่งมีปริมาณสูงขึ้น
- ระยะห่างจากประเทศต้นทางของแหล่งเงินทุนมายังจีน ส่งผลกระทบต่อ FDI โดยยิ่งประเทศต้นทางมีระยะห่างจากประเทศจีนมากขึ้น ก็มีแนวโน้มว่าประเทศดังกล่าว จะใช้การส่งออกเข้ามายังจีนมากกว่าที่จะเคลื่อนย้ายเงินลงทุนโดยตรงเข้ามา
- ขนาดของตลาด อัตราการเติบโตของ GDP การลงทุนภายในประเทศ ต้นทุนค่าแรง ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของ FDI ในจีน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานว่าการเติบโตอย่างรวดเร็วของตลาดในจีนและสภาพแวดล้อมการลงทุนที่ดี จะเป็นสิ่งที่ดึงดูด FDI เข้ามาสู่ประเทศ
- การจัดตั้งกลุ่มทางการค้ามีผลกระทบต่อปริมาณ FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศจีน โดยประเทศต้นทางของเงินทุนมีแนวโน้มจะเพิ่มการลงทุนภายในกลุ่มทางการค้าและลดปริมาณเงินทุนที่ไหลออกไปภายนอก โดยจากการศึกษาพบว่าประเทศในกลุ่ม EU, CUSFTA, ASEAN และ CER มีแนวโน้มจะลดปริมาณเงินทุนโดยตรงที่เข้ามาสู่ประเทศจีน

Liu ได้สรุปในผลการศึกษาว่าเมื่อเกิดการรวมกลุ่มทางการค้ากันขึ้น จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนภายในกลุ่มมากขึ้นและส่งผลทำให้การออกไปลงทุนในประเทศนอกกลุ่มลดลง และนำเสนอว่าจีนควรเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศให้มากขึ้น